

NOTAT: TILTAK FOR ØKT MOBILITET OG KVALITET

ANSA er utenlandsstudentenes samskipnad og interesseorganisasjon. ANSA tilbyr beredskap og velferdstjenester til over 21 000 norske studenter og elever i utlandet. ANSA har rundt 8 000 medlemmer i over 90 land. ANSA driver et nasjonalt informasjonssenter for utdanning i utlandet som årlig betjener over 10 000 henvendelser.

BAKGRUNN

Som del av løsningen på utfordringene som følger av den kommende studentveksten, har statsråden uttalt av flere studenter bør studere i utlandet. Dette mener ANSA er både riktig og viktig. Det er riktig av statsråden å benytte muligheten som ligger i studentveksten til å få mer arbeidskraft med internasjonal kompetanse, og det er viktig for norsk arbeids og næringsliv å få flere personer med språkkunnskaper, innovative impulser og internasjonal erfaring. ANSA kommer derfor i dette notatet med forslag og tiltak som vi mener vil være med på å stimulere til utenlandsstudier. Dette er forslag som kommer i tillegg til våre to statsbudsjettforslag, som er de forslagene vi mener vil være mest utslagsgivende på kort og lang sikt.

Promotering av studier i utlandet og styrking av rådgiver- og veiledningstjenesten

En økt satsing på promotering av studier i utlandet over hele landet vil føre til at flere blir klar over hvilke muligheter som finnes. ANSA mener at den beste promoteringen gjøres av studentene selv og av godt skolerte rådgivere. Vi har sett god effekt av studenter som utfører skolebesøk, og temakvelder hvor tidligere studenter har presentert sitt studieland og fag. Det bør utvikles et prosjekt som innebærer at nåværende og tidligere utenlandsstudenter drar på skoler, universiteter og høyskoler og presenterer studier i utlandet. For at dette skal gjøres på en god måte, trengs støtte til utvikling av materiell, opplæring og reisekostnader. I tillegg er det viktig å sikre at rådgiverne på de videregående skolene og studieveilederne på universitetene og høyskolene har den rette kompetansen til å veilede i studier i utlandet. Derfor bør rådgiverseminarene som ANSA har holdt høsten 2009, videreføres.

Bedre tilrettelegging for utvekslingsopphold på videregående skole

Økt mobilitet sikres ved at studentene drar ut så tidlig som mulig. Både kortere og lengre utvekslingsopphold på videregående skoler vil være avgjørende. Det bør utarbeides klarere retningslinjer for skolene når det gjelder godkjenning av studier i utlandet. I dag er det svært ulik praksis fra fylke til fylke og skole til skole. Rådgiverne må få en grundig innføring i mulighetene som finnes når det gjelder utveksling, og hvordan de skal ta imot elevene når de kommer tilbake. Det vil også være fordelaktig å legge enda mer til rette for at enkeltelever, grupper av elever eller hele klasser får mulighet til å dra til utlandet kortere opphold.

Insentiver til geografisk og faglig spredning

ANSA ønsker en lik grunnleggende støtte for alle som studerer i utlandet. Dette innebærer at alle skal motta den samme basisstøtten og at stipendandelen for studenter på bachelornivå blir den samme som for master- og delgradsstudentene. Vi er imidlertid åpne for insentivordninger som tilleggstipendlisten for å øke studentmobilitet på prioriterte fag og til prioriterte land. Det oppnås større effekt av tilleggstipendet hvis innslagspunktet senkes. Tilleggstipendlisten gir som kjent også støtte til første året i en 4-årig bachelorgrad. Utvides listen til utdanningsinstitusjoner i ikke-vestlige land, vil det samtidig bidra til geografisk spredning. Primært ønsker ANSA å innføre generell støtte til førsteåret i ikke-vestlige land, men en utvidelse av tilleggstipendlisten vil være et steg i riktig retning. ANSA mener Kunnskapsdepartementet også bør se på muligheten for å bruke listen til å stimulere til vekst i fagretninger hvor Norge har stort behov for arbeidskraft. En annen løsning vil være å heve stipendandelen for de første tre årene av profesjonsstudier, slik at vilkårene blir de samme gjennom hele studiet. Dette vil være spesielt effektivt ettersom dette dreier seg stor sett om lange studier hvor studentene risikerer å pådra seg store kostnader, og fordi kortere profesjonsutdanninger som sykepleier fort kan bli dyrt for en lavtlønnet yrkesgruppe.

Godkjenning og anerkjenning

Det er nødvendig å ha et velfungerende og forutsigbart system for godkjenning og anerkjenning av utenlandsk utdanning. For mange studenter er forutsigbarheten en avgjørende faktor når de tar valget om å reise ut eller bli hjemme. Særlig for profesjonsstudier er reglene uklare, og man kan ikke være sikker på at studiet blir godkjent før man har fullført det. Dersom man mangler fag eller praksis, kan det være vanskelig å få tatt dette i Norge når man kommer hjem og ikke har fått oversikt over hva man vil måtte ta før man drar ut. ANSA mener det bør gis økonomiske insentiver til universitetene for at de skal kunne tilby studenter med studier fra utlandet muligheten til å ta de fagene de mangler. I tillegg bør det sikres at disse studentene har adgang til samme praksis og turnusordninger som studenter i Norge.

Studiefinansiering for funksjonshemmede som gjør det mulig for denne gruppen å studere i utlandet

Slik det er i dag, har funksjonshemmede liten eller ingen mulighet til å ta studier i utlandet ettersom de ikke mottar støtte fra Lånekassen. Å legge til rette for at også denne gruppen kan få mulighet til å studere i utlandet er ikke bare prinsipielt viktig, det bidrar også til økt studentmobilitet.

Likebehandling av norske studenter i Storbritannia

Norske studenter betaler betydelig høyere studieavgifter i Storbritannia enn det studenter fra EU-land og Sveits gjør. Det er grunn til å tro at dersom norske studenter hadde fått like vilkår som de andre europeiske studentene, ville flere hatt mulighet til å studere i Storbritannia. Kunnskapsdepartementet bør være en pådriver for at norske studenter ikke blir diskriminert når det gjelder studieavgifter i Storbritannia.

Samarbeidsavtaler mellom norske og utenlandske universiteter

Å legge til rette for at flere kan ta en kombinasjonsutdanning hvor man tar noen år ved en institusjon i Norge og de resterende i utlandet, kan være en måte å stimulere til studier i utlandet på, samtidig som man ivaretar den særegne faglige kompetansen man får i Norge innenfor det spesifikke faget. Det kan være svært krevende for de norske institusjonene å få til slike avtaler dersom de krever at utdanningen ved det utenlandske lærestedet skal være identisk med den norske utdanningen. Derfor er det viktig å fokusere på at utdanningen i utlandet skal tilsvare utdanningen i Norge, ikke være identisk.

Utvidet støtte til språkopplæring

Antallet studenter i ikke-engelsk språklige land går kraftig nedover. Samtidig svekkes språktilbudet ved norske universiteter. Resultatene fra ANSAs mobilitetsrapport viser at manglende språkkunnskaper utgjør den største barrieren for norske studenter som ønsker seg til ikke-engelsk språklige land. For å legge til rette for at alle studenter skal få en mulighet til å tilegne seg språkkunnskapene som behøves i høyere utdanning, bør muligheten for støtte til tilretteleggingssemester utvides fra ett til to semestre. Dette vil øke sjansen for at en student som benytter seg av tilbudet, oppnår et høyt nok nivå til å ta videre gradstudier i landet. I tillegg slipper studenter å ha ”studiepause” i semesteret før eller etter tilretteleggingssemesteret.

ANSA legger frem følgende forslag og tiltak for Kunnskapsdepartementet.

Promotering av studier i utlandet og styrking av rådgiver- og veiledningstjenesten

- At det utvikles et promoteringsprosjekt for utenlandsstudier hvor utenlandsstudentene skolerer og brukes.
- At rådgiverseminarene videreføres for å heve kompetansen hos rådgivere og veiledere.

Bedre tilrettelegging for utvekslingsopphold på videregående skole

- At det utarbeides nasjonale retningslinjer for utveksling på videregående nivå.
- At rådgivernes kompetanse på elevutveksling heves.
- At muligheten til kortere opphold i utlandet for enkeltelever, grupper eller klasser utvides.

Insentiver til geografisk og faglig spredning

- At det gis støtte til førsteåret av en 4-åring bachelorgrad i land som er viktige for Norge.
- At innslagspunktet for tilleggstipendlisten senkes.
- At tilleggstipendlisten brukes for å stimulere til geografisk spredning.
- At tilleggstipendlisten brukes som insentiv til studentvekst på særlige fagretninger.
- At tilleggstipendlisten faktisk inkluderer de lærestedene som tilfredsstillende kvalitetskriteriene uten budsjettmessige begrensninger.
- At antallet institusjoner på tilleggstipendlisten økes.
- At ordinære skolepengestipendet økes for de første tre årene av profesjonsstudier.

Godkjenning og anerkjenning

- At GSU-listens kriterier for krav til generell studiekompetanse forenkles.
- At kriterier for godkjenning av helsefagutdanninger forenkles og at utenlandsk utdanning anerkjennes på linje med norsk utdanning
- At helsefagstudenter som er utdannet i utlandet, likestilles med helsefagstudenter tatt opp gjennom Samordna opptak ved praksis og turnustjeneste.
- At kriterier for godkjenning av profesjonsfagsstudier blir gjort kjent før studenten begynner på studiet.
- At kunststudenter som er utdannet i utlandet, skal ha lik rett til etableringsstipend ved endte studier som kunststudenter i Norge.
- At det gis økonomiske støtte til universitetene for at de skal kunne tilby studenter med studier fra utlandet muligheten til å ta de fagene de mangler for å få godkjenning i Norge.

Studiefinansiering for funksjonshemmede som gjør det mulig for denne gruppen å studere i utlandet

Samarbeidsavtaler mellom norske og utenlandske universiteter

- At det oppfordres og legges til rette for at norske institusjoner oppretter studieopplegg hvor store deler av utdanningen foregår i utlandet.

Likebehandling av norske studenter i Storbritannia

- At norske studenter ikke skal bli diskriminert når det gjelder studieavgifter i Storbritannia.

Utvidet støtte til språkopplæring

- At retten til støtte til tilretteleggingssemester utvides til to semester.